

SÈRIE 2**OPCIÓ A**

Vegeu el document "Estructura dels exercicis de llengua catalana i de llengua castellana. Criteris generals d'avaluació", especialment l'apartat "Descompte per faltes [Comprensió i reflexió lingüística]".

1.1.

A) <i>bon natural</i>	<i>tarannà bondadós</i>
B) <i>astorat</i>	<i>espantat</i>
C) <i>a batzegades</i>	<i>sobrades</i>
D) <i>xarones</i>	<i>de mal gust</i>
E) <i>ingrats</i>	<i>desagraïts</i>
F) <i>tostemps</i>	<i>sempre</i>

- 6 respostes correctes - 1 punt
- 5 respostes correctes - 0.75 punts
- 4 respostes correctes - 0.5 punts
- 3 respostes correctes - 0.25 punts
- menys de 3 respostes correctes - 0 punts

1.2.

a) La resposta pot ser simplement: "brogit va de paraules",
o bé: "xerrades difuses, produïdes a batzegades, i tumultuoses, enraonies temeràries, decisions ignorants, bromes xarones i grolleres, brogit va de paraules".

b) Acció de conversar, d'entretenir-se enraonant.

- 2 respostes correctes - 1 punt
- 1 resposta correcta - 0.5 punts
- Si les respostes no són completament correctes, però mostren la capacitat expressiva de l'alumne - 0.25 punts
- Altrament - 0 punts

1.3.

C) *xerrada : conversa*

- Si la resposta és correcta - 1 punt
- Altrament - 0 punts

1.4. Una manera possible d'explicar el significat de la frase és la següent:

Zadig havia après que és millor ser humil, discret i moderat, perquè l'estima d'un mateix, quan és provocada pels altres, pot ser el desencadenant d'un gran trasbals.

- Si la resposta és correcta - 1 punt
- Si el contingut de la resposta només és parcialment acceptable, però reflecteix capacitat expressiva - 0.25 punts
- Altrament - 0 punts

2. La redacció s'ha de valorar d'acord amb el document "Estructura dels exercicis de llengua catalana i de llengua castellana. Criteris generals d'avaluació", vegeu l'apartat "Criteris de valoració de la redacció [Expressió escrita i Comentari crític]".

3.1. (a) L'oració principal té explícitament només un SV "dóna menjar als gossos"; el SN subjecte és omès, tot i que per la morfologia verbal sabem que és la segona persona. (b) El complement directe del nucli verbal "dóna" és un verb nominalitzat "menjar", al qual segueix el complement indirecte "als gossos". (c) Aquesta oració principal és modificada alhora per una oració subordinada temporal, el nucli verbal de la qual és "mengis" (el subjecte només es fa explícit per mitjà de la morfologia verbal) i (d) per una oració subordinada concessiva "mal hagin de mossegar-te" que conté una perífrasi d'obligació. (També es pot admetre si s'afirma que aquesta última oració és coordinada concessiva).

4 afirmacions correctes - 0.75 punts

3 afirmacions correctes - 0.5 punts

2 afirmacions correctes - 0.25 punts

Altrament - 0 punts

b) *mal* és un adverbi; tot i que en el context de la frase també es pot acceptar: conjunció (de la locució conjuntiva *mal que*).

0.25 punts

3.2. Respostes possibles:

A) *amb molt d'enteniment* *entenimentat com era, força assenyat*

B) *amb escarnis* *escarnint, fent burla*

C) *en punxar-la* *quan algú la punxa, si hom la punxa*

D) *sense ira i sense desdeny* *plàcidament i afectuosament, ni irat ni desdenyós*

4 respostes correctes - 1 punt

3 respostes correctes - 0.75 punts

2 respostes correctes - 0.5 punts

1 resposta correcta - 0.25 punts

3.3.

a) "que era un home de mala mena i que creure que el sol voltava a l'entorn de si mateix i que l'any tenia dotze mesos era ser enemic de l'Estat"

b) "creure que el sol voltava a l'entorn de si mateix i que l'any tenia dotze mesos"

2 respostes correctes - 1 punt

1 resposta correcta - 0.5 punts

Altrament - 0 punts

3.4. *Saber* és un verb transitiu. Segons el text admet un complement directe que pot ser una oració subordinada substantiva ("moderar-se les passions", "respectar la feblesa humana"), però també admet un complement preposicional: saber sobre un tema o d'algun tema ("sabia sobre la metafísica el que n'ha estat sabut tostemps").

Si la resposta és completament correcta - 1 punt

Si només s'identifica correctament la classe de verb - 0.25 punts

Si només es descriu parcialment el tipus de contextos sintàctics - 0.25 punts

Curs 2000-2001

Trieu una de les dues opcions.

OPCIÓ A

Llegiu aquest text i contesteu les preguntes que el segueixen.

En el temps del rei Moabdar hi havia a Babilònia un jove que es deia Zadig, nascut amb un bon natural enfortit per l'educació. Tot i que era ric i jove, sabia moderar-se les passions; no tenia cap afectació, no volia pas tenir sempre raó, i sabia respectar la feblesa humana. Tothom estava astorat de veure que, amb molt d'enteniment, no insultava mai amb escarnis en aquelles xerrades tan difuses, tan a batzegades, tan tumultuoses, en aquelles enraonies temeràries, en aquelles decisions ignorants, en aquelles bromes xarones i grolleres, en aquell brogit va de paraules que a Babilònia rebia el nom de *conversa*. Zadig havia après, en el primer llibre de Zoroastre, que l'amor propi és una bomba inflada de vent, de la qual, en punxar-la, surten tempestats. Per damunt de tot, Zadig no es gloriava pas de menysprear les dones i de dominar-les. Era generós; no l'espantava portar-se bé amb els ingrats, segons aquell gran precepte de Zoroastre: *Quan mengis, dóna menjar als gossos, mal hagin de mossegar-te*. Era tan assenyat com es pot demanar, perquè mirava de viure amb homes assenyats. Havia estat educat en la ciència dels antics caldeus, i no ignorava pas els principis físics de la natura tal com llavors eren coneguts, i sabia sobre la metafísica el que n'ha estat sabut tostemps, és a dir, ben poca cosa. Estava fermament convençut que l'any tenia tres-cents seixanta-cinc dies i quart, tot i la nova filosofia de la seva època, i que el sol era en el centre del món i, quan els mags principals li deien, amb una altivesa insultant, que era un home de mala mena i que creure que el sol voltava a l'entorn de si mateix i que l'any tenia dotze mesos era ser enemic de l'Estat, Zadig callava sense ira i sense desdeny.

VOLTAIRE, «Zadig o el destí», *Contes filosòfics* (traducció de Pere Gimferrer),
Barcelona, 1982

1. COMPRENSIÓ

1.1. Per a cadascuna de les expressions seleccionades de la columna de l'esquerra, trieu una expressió de les que hi ha a la dreta que sigui el sinònim més adient en el text. [1 punt]

a) bon natural	tarannà bondadós, bon aspecte, cos agradable
b) astorat	astut, esgavellat, espantat
c) a batzegades	sobrades, a batecs, sorpreses
d) xarones	xalades, xamoses, de mal gust
e) ingrats	desagraïts, desconeguts, desaprensius
f) tostemps	sovint, sempre, de tant en tant

1.2. a) Extraieu del text les propietats amb què l'autor caracteritza el nom *conversa*.

b) Doneu una definició d'aquest nom segons l'ús actual d'aquest mot a la llengua catalana. [1 punt]

1.3. A continuació hi ha una parella de mots relacionats semànticament, seguida de cinc parelles de mots enumerades de la A a la E. Seleccioneu la parella de mots que millor expressi una relació semàntica similar a l'expressada per la parella original. [1 punt]

brogit : soroll

- a) enraonia : enraonadissa
- b) escarni : escarment
- c) xerrada : conversa
- d) broma : faceciós
- e) decisió: decisorí

1.4. Expliqueu concisament el significat de l'oració:

«Zadig havia après, (...), que l'amor propi és una bomba inflada de vent, de la qual, en punxar-la, surten tempestats.» [1 punt]

2. EXPRESSIÓ I COMENTARI CRÍTIC

Desenvolpeu en unes cent cinquanta paraules un dels temes següents: [2 punts]

- a) Exposeu els trets més característics de la descripció en la prosa literària.
- b) Feu una descripció d'un personatge real o fictici.

3. REFLEXIÓ LINGÜÍSTICA SOBRE EL TEXT

3.1. Considereu l'oració:

«Quan mengis, dóna menjar als gossos, mal hagin de mossegar-te.»

- a) Feu-ne l'anàlisi sintàctica, descrivint la funció sintàctica dels diversos constituents.
- b) Indiqueu la categoria gramatical del mot *mal*.

[1 punt]

3.2. A continuació s'enumeren diversos sintagmes preposicionals que hi ha en el text. Expresses el mateix significat per mitjà d'estructures sintàctiques diferents (és a dir, d'altres categories gramaticals, no encapçalades per preposicions), però que es puguin usar en el mateix context. [1 punt]

- a) amb molt d'enteniment
- b) amb escarnis
- c) en punxar-la
- d) sense ira i sense desdeny

3.3. Considereu l'oració:

«quan els mags principals li deien, amb una altivesa insultant, que era un home de mala mena i que creure que el sol voltava a l'entorn de si mateix i que l'any tenia dotze mesos era ser enemic de l'Estat, Zadig callava sense ira i sense desdeny.»

- a) Identifiqueu l'objecte directe del verb *deien*.
- b) Identifiqueu el subjecte del verb *era*.

[1 punt]

3.4. En el text hi ha quatre formes del verb *saber*. Indiqueu el tipus de verb (impersonal, atributiu, etc.) que és i enumereu els tipus de complements que aquest verb admet en català. Il·lustreu el vostre comentari amb exemples del text. [1 punt]

OPCIÓ B

Vegeu el document “Estructura dels exercicis de llengua catalana i de llengua castellana. Criteris generals d’avaluació”, especialment l’apartat “Descompte per faltes [Comprensió i reflexió lingüística]”.

1.1. (a) El tema del text és l'enaltiment de la paraula, com a font d'inspiració de la creació poètica. (b) Al primer paràgraf l'autor afirma que el poema no neix de cap factor extern. (c) La idea del segon paràgraf és que el mot, qualsevol mot, actua com a força interna causant de la inspiració. (d) Al tercer i al quart, hom afirma que el mot és la força dinamitzadora en la formació del vers, expressió de l'emoció pel ritme. (e) Finalment, quan el poema es compon, la fase d'inspiració decreix.

5 idees ben expressades - 1 punt
4 idees ben expressades - 0.75 punts
3 idees ben expressades - 0.5 punts
2 idees ben expressades - 0.25 punts
Altrament - 0 punts

1.2. Respostes possibles:

A) <i>el comú dels lectors</i>	<i>la gran majoria dels lectors</i>
B) <i>única màgia no deceptiva</i>	<i>únic màgia que no enganya</i>
C) <i>deu ensems de la poesia, de la dansa i de la música - font alhora de ...</i>	
D) <i>és ja en minva</i>	<i>ja disminueix</i>

4 respostes correctes - 1 punt
3 respostes correctes - 0.75 punts
2 respostes correctes - 0.5 punts
1 resposta correcta - 0.25 punts

1.3. Les afirmacions que són certes, referides al text, són la b) i la c).

Si la resposta és completament correcta - 1 punt
Si la resposta només és parcialment correcta - 0.5 punts
Altrament - 0 punts

1.4.

a) *en realitat* introdueix un aclariment del que s'ha dit anteriorment
car introdueix la raó o causa d'allò que s'ha dit anteriorment

b) *en realitat - de fet, efectivament*
car - ja que, perquè

4 respostes correctes - 1 punt
3 respostes correctes - 0.75 punts
2 respostes correctes - 0.5 punts
1 resposta correcta - 0.25 punts

2. La redacció s’ha de valorar d’acord amb el document “Estructura dels exercicis de llengua catalana i de llengua castellana. Criteris generals d’avaluació”, vegeu l’apartat “Criteris de valoració de la redacció [Expressió escrita i Comentari crític]”.

3.1.

- a) "El que neix -el poema- no neix pas del que existeix, del real o del passional"
b) subjecte

c) "neix". Al text aquest verb s'usa amb un complement de règim preposicional: *néixer d'alguna cosa*; per tant, és un verb de règim.

Si la resposta és completament correcta - 1 punt

Tanmateix, si la resposta és parcial, serà avaluada de la següent manera:

- a) 0.25 punts
b) 0.25 punts
c) 0.5 punts

3.2.

a) incisos: "el poema", "doncs", "bellesa del crepuscle, nit estelada, glòria o malastre de l'amor, afany d'un ideal de justícia o de la mort", "tots ells sentiments i espectacles dels quals es podrà guarnir", "primer relleu *del que vol ésser*"

b) guionets, dos punts, comes

c) *sinó* es correlaciona amb l'adverbi negatiu *no*

Si la resposta és completament correcta - 1 punt

Tanmateix, si la resposta és parcial, serà avaluada de la següent manera:

- a) 0.5 punts
b) 0.25 punts
c) 0.25 punts

3.3.

a) *la intrusa* - la paraula que fonamenta la nostra inspiració

b) *aquesta primera fase de la creació* - la fase d'inspiració d'un vers a partir d'un mot

c) SV; pronom de tercera persona femení singular de complement directe + verb

Si la resposta és completament correcta - 1 punt

Tanmateix, si la resposta és parcial, serà avaluada de la manera següent:

- a) 0.25 punts
b) 0.5 punts
c) 0.25 punts

3.4. Una reformulació possible és:

La font de creació no és, així doncs, altra cosa que el poema que un mot formà com per art de màgia.

Qualsevol variant semblant, fins i tot amb algun canvi acceptable en la puntuació, constitueix una resposta correcta.

Si la reformulació és completa - 1 punt

Si la resposta conté 4 substitucions apropiades - 0.5 punts

Altrament - 0 punts

OPCIÓ B

Llegiu aquest text i contesteu les preguntes que el segueixen.

El que neix —el poema— no neix, doncs, pas *del que existeix*, del real o del passional: bellesa del crepuscle, nit estelada, glòria o malastre de l'amor, afany d'un ideal de justícia o de la mort, tots ells sentiments i espectacles dels quals es podrà guarnir, sinó de l'empenta primera d'una expressió elemental, d'un mot privilegiat, primer relleu *del que vol ésser*.

Una paraula, dues, tant se val, ressona o ressonen en el nostre esperit, de dia o de nit, caminant o en repòs, en la calma o en la febre; reconeixem la intrusa així que ens xiuxiueja a l'orella o a la nostra ment solitària; la saludem vagament; no ens en podem separar, ni seguir o emprendre qualsevol tasca com si no ens hagués enartat¹. I haurem rebut aquesta visita per atzar, o per atzar l'haurem trobada. Potser no serà pas del tot una d'aquelles paraules que el comú dels lectors anomena *poètiques*; jo crec que qualsevol paraula pot esdevenir màgica, és a dir, capaç de reparèixer a la nostra consciència, incorporada a un vers, tot fent-nos la impressió que hem recollit aquest ritme, dotat d'un sentit, d'una mena de no-res, d'un lloc inconegut, però exterior.

En realitat, aquesta primera fase de la creació s'ha produït en nosaltres mateixos. Car, sense que ens n'hàgim adonat, la paraula oportuna ha tocat dins de nosaltres el caire d'una emoció oblidada (rics que som, sense saber-ho), que la carrega de l'energia suficient per dictar-nos un bell vers i imposar-nos-el: és el vers donat que emana, per natura, d'una crida *espontània* al fons de la nostra substància.

Única màgia no deceptiva, la inspiració poètica tal com he intentat de rastrejar-la, seria més vella que les més antigues literatures escrites, grau suprem de la tendència humana a expressar l'emoció pel ritme, deu ensems de la poesia, de la dansa i de la música.

Com el mateix Shelley, l'embriac, l'inspirat per excel·lència, ho ha fet entendre: «Quan la composició [del poema] comença, la inspiració és ja en minva.»

La inspiració no és, doncs, sinó el vers que una paraula compongué com per art d'encantament.

¹ enartat - encisat, encantat

Josep CARNER, «Virtut d'una paraula», *Teoria de l'ham poètic*
(a cura d'Albert Manent), Barcelona, 1970

1. COMPRENSIÓ

1.1. Digueu quin és el tema del text i exposeu les idees bàsiques de l'autor en un màxim de cinc línies. [1 punt]

1.2. Per a cadascuna de les expressions subratllades a les seqüències següents escriviu una altra expressió que pugui funcionar com un sinònim en el text. [1 punt]

- a) el comú dels lectors
- b) única màgia no deceptiva
- c) deu ensems de la poesia, de la dansa i de la música
- d) és ja en minva

1.3. Indiqueu, entre les afirmacions següents, aquella o aquelles que es fan en el text. [1 punt]

- a) El poema neix d'una paraula màgica que només el comú dels lectors considera poètica.
- b) El poema neix de la necessitat que té l'home de parlar de la seva veu emotiva.
- c) El poema neix de la inspiració sorgida d'un mot.

1.4. Al tercer paràgraf l'autor recorre a les expressions *en realitat* i *car*.

- a) Digueu el valor semàntic que introdueixen.
- b) Per a cadascuna doneu dues expressions més que siguin sinònimes i adequades en el context en què apareixen.

[1 punt]

2. EXPRESSIÓ I COMENTARI CRÍTIC

Desenvolpeu en unes 150 paraules un dels temes següents: [2 punts]

- a) Al darrer punt Carner expressa la idea que la inspiració es dona per mitjà d'una paraula casual i causal. Exposeu quins altres aspectes pot tenir en compte el poeta en un acte de creació poètica.
- b) Elaboreu un text expositiu sobre altres virtuts, capacitats i habilitats que tinguin les paraules.

3. REFLEXIÓ LINGÜÍSTICA SOBRE EL TEXT

3.1. Torneu a llegir el primer paràgraf.

- a) Aïlleu l'oració principal.
- b) Quina és la funció sintàctica de la seqüència: «El que neix —el poema—»?
- c) Identifiqueu el nucli verbal de l'oració principal i indiqueu si, en l'ús que es fa d'aquest verb en el text, és un verb transitiu, un verb atributiu o un verb de règim preposicional. Justifiqueu la vostra resposta.

[1 punt]

3.2. Respecte al mateix fragment:

- a) Aïlleu els incisos (grups de paraules que s'interposen en un text i que expressen informació addicional, aclariments i aposicions).
- b) Identifiqueu els diversos signes gràfics que usa l'autor per a introduir-los.
- c) Expliqueu amb quin element es correlaciona el mot *sinó*.

[1 punt]

3.3. Torneu a considerar el segon i el tercer paràgrafs.

- a) Indiqueu a què es refereix *la intrusa*.
- b) Indiqueu a què es refereix *aquesta primera fase de la creació*.
- c) Indiqueu si *la carrega* és un sintagma nominal o un sintagma verbal i la categoria gramatical de cada mot.

[1 punt]

3.4. Considereu de nou la darrera frase del text:

«La inspiració no és, doncs, sinó el vers que una paraula compongué com per art d'encantament.»

Reformuleu aquest fragment sense que s'alteri substancialment el seu significat i introduint canvis lèxics o sintàctics per a les expressions subratllades.

[1 punt]

SÈRIE 5**OPCIÓ A**

Vegeu el document “Estructura dels exercicis de llengua catalana i de llengua castellana. Criteris generals d’avaluació”, especialment l’apartat “Descompte per faltes [Comprensió i reflexió lingüística]”.

1.1. Els conceptes que millor representen les idees bàsiques del text són:

- canvi: els equilibris socials evolucionen i es produeixen canvis en l’estructura familiar
- falta d’estructures col·lectives, de memòria comuna, de tradició, de cohesió social
- facilitat de penetració de mecanismes de comunicació
- revisió de referents

Si s’expressen correctament les 4 idees principals - 1 punt

Si s’expressen correctament 3 idees - 0.75 punts

Si s’expressen correctament 2 idees - 0.5 punts

Si s’expressa correctament 1 idea - 0.25 punts

Altrament - 0 punts

- 1.2.
a) <i>memòria comuna</i>	- 4) <i>referents col·lectius</i>
b) <i>cohesió social</i>	- 3) <i>unió entre els individus</i>
c) <i>nous mecanismes de comunicació</i>	- 1) <i>possibilitats tecnològiques innovadores</i>
d) <i>mitologia</i>	- 2) <i>conjunt de faules</i>

4 parelles correctes - 1 punt

3 parelles correctes - 0.75 punts

2 parelles correctes - 0.5 punts

1 parella correcta - 0.25 punts

1.3.

primer buit: *substitució* - 0.5 punts

segon buit: *arrelada* - 0.5 punts

1.4. L’afirmació correcta és a). Justificació: Lídia en la seva intervenció comenta que la tecnologia moderna, la fotografia i el cinema, propicien la mitologia particular.

Si la resposta i la justificació són correctes - 1 punt

Si només es dona la resposta a), sense justificació - 0.25 punts

Si es dona una resposta inadequada, però la justificació és explicada d’una manera coherent - 0.25 punts

Altrament - 0 punts

2. La redacció s’ha de valorar d’acord amb el document “Estructura dels exercicis de llengua catalana i de llengua castellana. Criteris generals d’avaluació”, vegeu l’apartat “Criteris de valoració de la redacció [Expressió escrita i Comentari crític]”.

3.1.

- a) pronoms personals: “els pren”
“els en proporciona”
“els resulta”

Si la resposta és correcta - 0.25 punts

- b) els - en els tres exemples el seu antecedent és *ad sensum*: “els membres / els components / els integrants / les persones de la societat postprogressista” - 0.5 punts
en - el seu antecedent és “temps” - 0.25 punts

3.2.

- a) En les dues oracions la funció sintàctica del constituent subratllat és la de subjecte.

Si la resposta és correcta - 0.25 punts

b)

En català el subjecte sol precedir el verb, tanmateix en oracions passives reflexives, com és el cas de la segona oració, el sintagma nominal també pot aparèixer en posició postverbal, atès que es pot interpretar que algú ha desplaçat les activitats.

També s'ha de considerar correcta una resposta fonamentada en l'estructura informativa de l'oració. A la primera oració el tema de què parlem és: "els equilibris socials", respecte al qual es dóna una informació suposadament nova: "evolucionen". A la segona oració hom interpreta que allò de què parlem és de canvis i allò nou que s'enuncia és: "s'han desplaçat les activitats".

Si la resposta i la justificació són correctes - 0.75 punts

Si només es dóna l'ordre alternatiu, sense cap explicació - 0.25 punts

Si l'explicació és inadequada, però la formulació és coherent - 0.25 punts

Altrament - 0 punts

3.3.

- a) pronoms relatius. També s'ha de considerar correcta la resposta que digui que en la segona i en la tercera expressions hi ha: article + pronom relatiu

Si la resposta és correcta - 0.25 punts

- b) Una possible resposta és:

“en què / en la qual tot allò que feia qui / el qui / aquell qui no treballava a fora”

Una alternativa:

"en la qual les activitats que feien les persones que no treballaven fora"

3 respostes correctes - 0.75 punts

2 respostes correctes - 0.5 punts

1 resposta correcta - 0.25 punts

3.4.

- a) registre col·loquial

- b) “Tot això de què es parla tant”;

- c) canvis necessaris: el pronom relatiu ha de ser un pronom fort, perquè és complement del verb *parlar de*; el pronom feble s'ha d'eliminar, atès que el verb té un sol complement

Si la resposta a la pregunta a) és correcta - 0.25 punts

Si la resposta a la pregunta b) és correcta - 0.25 punts

Si la resposta a la pregunta c) és correcta - 0.5 punts

Trieu una de les dues opcions.

OPCIÓ A

Llegiu aquest text i contesteu les preguntes que el segueixen.

KIRSTEN: Els equilibris socials evolucionen. No tan sols pel que fa a contactes humans, disponibilitat física i manera d'acostar-nos els uns als altres. Heu imaginat què serà d'aquí a vint anys una societat majoritàriament formada per fills únics de pares divorciats, educats en guarderies, sense avis, sense memòria col·lectiva, sense gust pel menjar ni per la identitat tribal, tots parlant amb el mateix accent, tots contant els mateixos acudits apresos als videojocs o als invents equivalents, sense necessitat d'unes arrels que no han conegut? La família era un desastre, però hem canviat pets per merda. La societat postprogressista ha substituït una hipotètica dependència per una llibertat en qualsevol cas relativa, i que de ben segur els pren més temps que no pas els en proporciona, i els resulta molt més incòmoda, més inestable i més cara. Com que tothom treballa, a casa no hi ha ningú; no hi ha temps d'anar a comprar, ningú no rep els paquets a casa. Ens inventem una nova societat, on tot el que feia el que no treballava a fora, ara s'ha de contractar algú perquè ho faci, perquè l'únic moment lliure, el dissabte al matí, és temps d'oci o de botigues. S'han desplaçat les activitats: la gent treballa per pagar a un altre perquè li faci les feines obscures, a canvi de realitzar-se ell mateix en públic. Hem posat el cangur en el lloc de la sogra.

STEPHEN: Reconixeràs que alguns hi han guanyat. (*Riem.*) De totes maneres, els nord-americans alerten d'una falta d'estructures col·lectives de conservació de la memòria comuna, de la història, la tribal, la familiar, etcètera, que ells pateixen per falta de tradició i per falta de cohesió social, i nosaltres, els europeus, la podem perdre per la facilitat de penetració de mecanismes de comunicació i de formació aparentment fàcils, d'aplicació llaminera. Televisió i videojocs en lloc d'amics i mestres, tot això que se'n parla tant i potser no hi acabem de donar la importància que té.

JO: Parlem de la falta d'imatges o del desgast dels mecanismes?

CLARA: Dels altars i les esglésies d'ara. De Superman i la Marilyn Monroe.

(*Kirsten reorganitza la taula de servei i posa una altra ronda de vi.*)

LÍDIA: De les dues coses. És un moment de revisió profunda de referents. La tecnologia propicia la mitologia particular, la més efímera i fràgil per descomptat, però sobretot concretada en els trets particulars gràcies a la fotografia i el cinema. Una dona al damunt d'un respirador soterrani amb les faldilles blanques voleiant recordarà la Marilyn, però l'observador integrat en el sistema sap quina és la Marilyn de debò, i no n'acceptarà una altra que no tingui les seves faccions.

Miquel DE PALOL, *El Quincorn*, Barcelona, 1998

1. COMPRENSIÓ

1.1. Feu un resum del text en un màxim de quatre línies, en el qual s'utilitzin els quatre conceptes que penseu que representen millor les quatre idees bàsiques del text. [1 punt]

1.2. Aparelleu cadascun dels mots o expressions de la columna de l'esquerra amb els mots o expressions de la columna de la dreta que siguin l'equivalent més adient en el text. [1 punt]

a) memòria comuna	1) possibilitats tecnològiques innovadores
b) cohesió social	2) conjunt de faules
c) nous mecanismes de comunicació	3) unió entre els individus
d) mitologia	4) referents col·lectius

1.3. Rellegiu el primer paràgraf del text. La frase que es dona a continuació s'hi relaciona pel sentit. Ompliu cadascun dels espais en blanc amb el mot que millor s'adigui al contingut del text. [1 punt]

Els canvis socials que s'han produït han suposat la (A) de la companyia familiar, profundament (B) en la tradició, tribal i propera, per noves formes de companyia estranyes, alienes al nucli familiar, superficials i mercenàries.

- A) pèrdua, modificació, substitució, adscripció, incidència
B) disposada, incòmoda, realitzada, sotmesa, arrelada

1.4. Només una de les tres afirmacions següents s'adiu al contingut del text. Indiqueu quina és i justifiqueu-ho en un màxim de dues línies. [1 punt]

- a) La memòria comuna falla perquè la tecnologia afavoreix la mitologia particular per sobre dels mites universals eterns.
- b) Els procediments culturals són la conseqüència de la manca de mites.
- c) Els únics mites de l'actualitat per als qui van a l'església són Superman i la Marilyn Monroe.

2. EXPRESSIÓ I COMENTARI CRÍTIC

Desenvolpeu en unes cent cinquanta paraules un dels temes següents: [2 punts]

- a) Indiqueu en quin gènere literari s'ha construït el text i comenteu-ne alguns dels trets més característics.
- b) A partir del text comenteu alguns aspectes de la relació entre els canvis socials en la societat actual i els canvis en la construcció de mites.

3. REFLEXIÓ LINGÜÍSTICA SOBRE EL TEXT

3.1. A l'oració que segueix hi ha diversos pronoms personals:

«La societat postprogressista ha substituït una hipotètica dependència per una llibertat en qualsevol cas relativa, i que de ben segur els pren més temps que no pas els en proporciona, i els resulta molt més incòmoda, més inestable i més cara.»

a) Al quadern de respostes escriviu els pronoms personals que hàgiu trobat amb el verb que acompanyen.

b) Per a cadascun d'aquests pronoms indiqueu quin és el seu antecedent.

[1 punt]

3.2. Considereu les oracions següents:

«Els equilibris socials evolucionen.»

«S'han desplaçat les activitats»

a) Especifiqueu la funció sintàctica dels constituents subratllats.

b) Expliqueu a què es deu la diferència d'ordre sintàctic entre el sintagma nominal i el sintagma verbal.

[1 punt]

3.3. Considereu l'oració següent:

«Ens inventem una nova societat, on tot el que feia el que no treballava a fora, ara s'ha de contractar algú perquè ho faci.»

a) Indiqueu la categoria gramatical de cadascun dels elements subratllats.

b) Substituiu els elements subratllats per uns altres que tinguin la mateixa funció.

[1 punt]

3.4. Considereu ara l'oració següent:

«Tot això que se'n parla tant»

a) Indiqueu a quin tipus de registre pertany.

b) Reescriu-la d'una manera adequada a un nivell formal de llenguatge.

c) Expliqueu breument les raons que justifiquen els canvis sintàctics que cal introduir.

[1 punt]

OPCIÓ B

Vegeu el document “Estructura dels exercicis de llengua catalana i de llengua castellana. Criteris generals d’avaluació”, especialment l’apartat “Descompte per faltes [Comprensió i reflexió lingüística]”.

1.1. Les idees que han de quedar reflectides en el resum són:

(a) Existeixen una sèrie de paral·lelismes entre el llenguatge i la biologia. (b) Primer, la qüestió de la gènesi és oberta en ambdós casos. (c) Segon, llenguatge i espècies biològiques canvien. (d) Tercer, en ambdós àmbits l’existència de variació és la motivació per al canvi.

4 idees ben expressades - 1 punt
3 idees ben expressades - 0.75 punts
2 idees ben expressades - 0.5 punts
1 idea ben expressada - 0.25 punts

1.2.

A) *inviabile* - *impossible*
B) *gratuït* - *injustificat*
C) *incògnita* - *desconeguda*
D) *propagant-se* - *estenenent-se*
E) *monolítiques* - *uniformes*
F) *paràmetres* - *factors*

6 parelles correctes - 1 punt
5 parelles correctes - 0.75 punts
4 parelles correctes - 0.5 punts
3 parelles correctes - 0.25 punts
menys de 3 parelles - 0 punts

1.3. L’única afirmació que es fa al text és la b); al final del segon paràgraf - 1 punt

Si només s’identifica l’afirmació, sense la localització - 0.5 punts

Altrament - 0 punts

1.4.

a) Perquè les dades de què hom disposa no permeten inferir cap conclusió a favor de la monogènesi o la multigènesi lingüística.

b) Quan les diferències entre una llengua i una altra són prou importants.

2 respostes correctes - 1 punt
1 resposta correcta - 0.5 punts
Altrament - 0 punts

2. La redacció s’ha de valorar d’acord amb el document “Estructura dels exercicis de llengua catalana i de llengua castellana. Criteris generals d’avaluació”, vegeu l’apartat “Criteris de valoració de la redacció [Expressió escrita i Comentari crític]”.

3.1.

- oració subordinada temporal: “fins a arribar a poder demostrar la monogènesi”
- oració subordinada substantiva: “que hom pot reconstruir el mot primigeni per a *dit, tik*”
- oració subordinada de relatiu: “del qual tots els mots que volen dir *dit* han evolucionat”
- oració coordinada adversativa: “però sí que cal recomanar una dosi generosa de precaució”

4 respostes correctes - 1 punt

3 respostes correctes - 0.75 punts

2 respostes correctes - 0.5 punts

1 resposta correcta - 0.25 punts

3.2.

a) Oració principal: “dir que hom pot reconstruir el mot primigeni per a *dit, tik*, és increïblement arriscat i gratuït”

Verb: “és”

Subjecte: “dir que hom pot reconstruir el mot primigeni per a *dit, tik*”

0.5 punts

b) Possibilitat 1: “Clarament, com alguns lingüistes han fet, dir que ...”

Possibilitat 2: “Clarament, dir que, com alguns lingüistes han fet, hom pot ...”

Possibilitat 3: “ Clarament, dir que hom pot reconstruir el mot primigeni per a *dit, tik*, del qual tots els mots que volen dir *dit* han evolucionat, com alguns lingüistes han fet, és increïblement ...”

Qualsevol d'aquestes possibilitats és una resposta correcta - 0.5 punts

3.3.

a) re+constru(c)+ció també és una resposta correcta: re+construc+ció

però s'ha de considerar incorrecta: re+constru+c+ció

paral·lel+isme

multi+gènesi

3 respostes correctes - 0.5 punts

2 respostes correctes - 0.25 punts

Altrament - 0 punts

b) derivació per prefixació i per sufixació; en cap cas no hi ha la unió de dos lexemes- 0.5 punts

3.4.

a) L'oració complexa es compon d'una oració principal impersonal: "encara falta un bon tros", modificada per una oració subordinada condicional: "si hom acaba acceptant aquesta dotzena de superfamílies" (introduïda per un connector discursiu) i per una oració subordinada temporal: "fins a arribar a poder demostrar la monogènesi".

3 respostes correctes - 0.5 punts

2 respostes correctes - 0.25 punts

Altrament - 0 punts

b) Registre col·loquial.

Respostes admissibles: "falta força temps", "som lluny de".

2 respostes correctes - 0.5 punts

1 resposta correcta - 0.25 punts

OPCIÓ B

Llegiu aquest text i contesteu les preguntes que el segueixen.

La qüestió de la gènesi del llenguatge en un o múltiples focus ha de romandre oberta. La reconstrucció d'una dotzena o vintena de superfamílies lingüístiques no ha de descartar-se com a inviabile, però sí que cal recomanar una dosi generosa de precaució. Fins i tot si hom acaba acceptant aquesta dotzena de superfamílies, encara falta un bon tros fins a arribar a poder demostrar la monogènesi. Clarament, dir, com alguns lingüistes han fet, que hom pot reconstruir el mot primigeni per a *dit*, *tik*, del qual tots els mots que volen dir *dit* han evolucionat, és increïblement arriscat i gratuït. La impossibilitat d'arribar a cap conclusió a favor de la monogènesi o la multigènesi lingüística és paral·lela a la manca de conclusions pel que fa a la multigènesi o monogènesi biològica de l'espècie humana. El llenguatge humà pogué sorgir en un únic focus o en diversos focus diferenciats. De moment, la resposta ha de mantenir-se incògnita.

Els paral·lelismes entre la biologia i el llenguatge no acaben aquí. Cal destacar-ne, d'una banda, les semblances entre l'evolució biològica i el canvi lingüístic. El mecanisme que dóna peu al canvi biològic és prou conegut. Els individus que formen una espècie no són genèticament idèntics, sinó que hi ha una gran variació d'un individu a l'altre. Aquesta variació permet que hi hagi evolució, ja que la configuració genètica d'un individu concret pot presentar avantatges selectius en certs contextos, i això fa que els seus trets, a la llarga, acabin propagant-se. En un altre context, altres individus de la mateixa espècie poden evolucionar per camins diferents i, així, la divergència entre grups d'individus de l'espècie es va fent més i més gran, fins que la distància genètica entre l'un i l'altre és d'una magnitud tal que obliga ja a parlar d'espècies diferents.

De manera anàloga a una espècie, una llengua també presenta variació interna. Les comunitats de parla no són monolítiques, sinó que hi ha variació de la parla d'un individu a la parla d'un altre. Variació que es dóna no només en la dimensió geogràfica, potser més coneguda, sinó també basant-se en altres paràmetres, com la classe social, el sexe, l'edat, el grau d'escolarització i d'altres. (...) Aquesta variació permet que hi hagi canvi lingüístic, ja que una variant lingüística concreta pot presentar avantatges en certs contextos socials i de prestigi, i això fa que les seves característiques acabin generalitzant-se. En un altre context, altres variants de la mateixa llengua poden presentar avantatges socials i de prestigi i, així, la divergència entre variants es va fent més i més gran, fins que les diferències entre una i altra són tan importants que ens obliguen a parlar de llengües diferents. (...)

Enric VALLDUVÍ, «Origen i evolució del llenguatge», *Els orígens*, Barcelona, 1994

1. COMPRENSIÓ

1.1. Feu un resum del text en un màxim de quatre línies. [1 punt]

1.2. Per a cadascun dels mots seleccionats de la columna de l'esquerra, trieu un mot de la columna de la dreta que serveixi de sinònim en el text. [1 punt]

a) inviable	invariable, indesitjable, impossible
b) gratuït	fàcil, injustificat, malintencionat
c) incògnita	secret, inacceptable, desconeguda
d) propagant-se	propiciant-se, estenent-se, aproximant-se
e) monolítiques	uniformes, estàtiques, monògames
f) paràmetres	variacions, paral·lelismes, factors

1.3. Indiqueu, entre les afirmacions següents, aquella o aquelles que es fan en el text. Indiqueu també el paràgraf o paràgrafs on són.

- a) En biologia i en llenguatge, les variants que resulten més simples acaben imposant-se sobre les que ho són menys, les quals desapareixen.
- b) En biologia i en llenguatge, les diferències entre uns individus i uns altres poden arribar a ser tan grans que pot resultar convenient parlar d'espècies diferents o de llengües diferents.
- c) Les llengües amb pocs parlants desapareixen perquè als seus usuaris els resulta més còmode d'adoptar-ne una altra que sigui majoritària.

[1 punt]

1.4. Contesteu les preguntes següents en un màxim de dues línies amb respostes que es puguin deduir del text.

- a) Per què no és possible ara com ara arribar a cap conclusió sobre l'origen del llenguatge?
- b) En quin moment de l'evolució d'una llengua podem dir que dues variants són llengües diferents?

[1 punt]

2. EXPRESSIÓ I COMENTARI CRÍTIC

Desenvolueu en unes 150 paraules un dels temes següents: [2 punts]

- a) Expliqueu què és un assaig i quins són alguns dels seus trets més característics.
- b) Elaboreu un text argumentatiu a favor de la singularitat del llenguatge humà i en contra del suposat paral·lelisme entre la biologia i el llenguatge.

3. REFLEXIÓ LINGÜÍSTICA SOBRE EL TEXT

3.1. Cerqueu al primer paràgraf del text:

- una oració subordinada temporal
- una oració subordinada substantiva
- una oració subordinada de relatiu
- una oració coordinada adversativa

Copieu-les al full de respostes. [1 punt]

3.2. A l'oració:

«Clarament, dir, com alguns lingüistes han fet, que hom pot reconstruir el mot primigeni per a *dit*, *tik*, del qual tots els mots que volen dir *dit* han evolucionat, és increïblement arriscat i gratuït.»

- a) Aïlleu l'oració principal i escriviu-la al quadern de respostes. Indiqueu quin és el nucli verbal i el subjecte d'aquest verb.
- b) Indiqueu si la seqüència «com alguns lingüistes han fet» es pot col·locar en alguna altra posició dins l'oració complexa. Si obteniu una seqüència ben formada, escriviu-la al full de respostes.

[1 punt]

3.3. Considereu els mots següents:

reconstrucció, multigènesi, paral·lelisme

- a) Indiqueu-ne l'estructura morfològica tot segmentant-ne els constituents.
- b) Digueu si es tracta de mots que mostren processos de derivació o de composició. Justifiqueu breument la vostra resposta.

[1 punt]

3.4. Considereu l'oració següent:

«Fins i tot si hom acaba acceptant aquesta dotzena de superfamílies, encara falta un bon tros fins a arribar a poder demostrar la monogènesi.»

- a) Destrieu les tres oracions que componen aquesta oració complexa, tot indicant quina és l'oració principal i quines són les oracions subordinades.
- b) Indiqueu a quin tipus de registre pertany l'expressió subratllada i proposeu una altra expressió més adequada a un nivell formal de llenguatge.

[1 punt]